

Rozkład materiału wraz z planem wynikowym. Historia i społeczeństwo. Historia wokół nas. Klasa 4

Temat lekcji (rozdział w podręczniku)	Środki dydaktyczne	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Wymagania na ocenę dopuszczającą; uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną; uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę celującą; uczeń:	Liczba godzin	Wymagania na ocenę niedostateczną; uczeń
CZĘŚĆ I. POZNAJĘ HISTORIĘ										
1. O czym mówi nam historia? 1. Historia jest nauką o dziejach. 2. W dziejach było wiele epok. 3. Czym zajmuje się historyk? 4. Czym jeszcze będziemy zajmować się na lekcjach historii?	<ul style="list-style-type: none"> podręcznik zeszyt ćwiczeń 	<ul style="list-style-type: none"> historia jako nauka zajmująca się badaniem przeszłości podział dziejów na epoki – czym zajmuje się historyk nauki wspomagające historię badanie przeszłości na podstawie źródeł historycznych, epoki historyczne, czasy prehistoryczne, prehistoria, czasy historyczne 	<u>8. Historia jako dzieje.</u> Uczeń: 1) odróżnia historię rozumianą jako dzieje, przeszłość od historii rozumianej jako opis dziejów przeszłości; 2) wyjaśnia, na czym polega praca historyka.	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym zajmuje się historia wymienia co najmniej dwie nauki wspomagające historię wyjaśnia pojęcia: dawno, przeszłość 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: tradycja, epoka, prehistoria, historia, cywilizacja wymienia w kolejności chronologicznej epoki historyczne wyjaśnia różne znaczenia pojęcia historia 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady nauk wspomagających historię (chronologia, numizmatyka, archeologia, genealogia, heraldyka) i wyjaśnia, czym się zajmują wyjaśnia, czym zajmuje się historyk – badaniem źródeł pisanych wyjaśnia różnicę pomiędzy prehistorią i historią wyjaśnia, jakie znaczenie miało wynalezienie pisma wyjaśnia potrzebę znajomości historii 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i wskazuje na osi czasu w kolejności chronologicznej epoki historyczne wyjaśnia, że epoki historyczne składają się na całość dziejów wyjaśnia znaczenie tradycji dla ciągłości historycznej 	<ul style="list-style-type: none"> własnymi słowami wyjaśnia, dlaczego historię nazywamy nauką wyjaśnia, że każda nowa epoka rozpoczyna się na skutek jakiegoś wielkiego odkrycia albo wydarzenia, wyjaśnia znaczenie tradycji dla ciągłości historycznej 	1	<ul style="list-style-type: none"> nie wyjaśnia, czym zajmuje się historia nie wymienia co najmniej dwóch nauk wspomagających historię nie wyjaśnia pojęcia: dawno, przeszłość
2. Co to jest czas i jak go mierzymy? 1. Kiedy nie było zegarka. 2. Czas w historii. 3. Do czego służy oś czasu? 4. Jak obliczyć czas w historii, czyli trochę matematyki.	<ul style="list-style-type: none"> podręcznik zeszyt ćwiczeń czasomierze kalendarze 	<ul style="list-style-type: none"> sposoby mierzenia czasu – zegar słoneczny, klepsydra jednostki czasu w historii – era, tysiąclecie, wiek, półwiecze oś czasu obliczanie czasu pomiędzy wydarzeniami kalendarz księżycowy i słoneczny chronologia czasy przed naszą erą, cza- 	<u>1. Chronologia historyczna.</u> Uczeń posługuje się podstawowymi określeniami czasu historycznego: okres p.n.e., n.e., tysiąclecie, wiek, rok; oblicza upływ czasu między wydarzeniami historycznymi	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, do czego służy oś czasu wymienia sposoby mierzenia czasu używane przez człowieka (klepsydra, zegar słoneczny, zegar mechaniczny itp.) podaje, ile lat liczy wiek i półwiecze wyjaśnia, że stulecie oznacza 100 lat, czyli wiek 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak działała klepsydra i zegar słoneczny na podstawie daty, wskazuje wiek, w jakim miało miejsce wydarzenie wyjaśnia skróty – p.n.e. i n.e. 	<ul style="list-style-type: none"> posługuje się osią czasu, lokalizuje daty na osi czasu określa wiek i jego połowę szereguje wydarzenia w czasie, oblicza czas między wydarzeniami wyjaśnia, czym zajmuje się chronologia wyjaśnia pojęcia: wiek, tysiąclecie, półwiecze 	<ul style="list-style-type: none"> swobodnie posługuje się osią czasu podaje, ile dni ma kalendarz gregoriański, kiedy i przez kogo został wprowadzony oraz co oznacza, że rok jest przestępny wyjaśnia, co rozpoczęły narodziny Chrystusa? 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnicę pomiędzy kalendarzem księżycowym i kalendarzem słonecznym 	2	<ul style="list-style-type: none"> nie wyjaśnia, do czego służy oś czasu nie wymienia sposobów mierzenia czasu używane przez człowieka (klepsydra, zegar słoneczny, zegar mechaniczny) nie podaje, ile lat liczy wiek i półwiecze nie wyjaśnia, że stulecie oznacza 100 lat, czyli wiek

Temat lekcji (rozdział w podręczniku)	Środki dydaktyczne	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Wymagania na ocenę dopuszczającą; uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną; uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą uczeń:	Wymagania na ocenę celującą; uczeń:	Liczba godzin	Wymagania na ocenę niedostateczną; uczeń
5. Długa droga do powstania kalendarza.		sy naszej ery, tysiąclecie, wiek, pierwsza połowa wieku, druga połowa wieku	mi i umieszcza je na linii chronologicznej; dostrzega związki teźraźniejszości z przeszłością				<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: era, mit • wyjaśnia pojęcia: wiek, tysiąclecie, półwiecze • wskazuje na osi czasu narnodziny Chrystusa, czasy przed naszą erą i czasy naszej ery 			
3. Źródła historyczne opowiadają nam o przeszłości 1. Bez źródła ani rusz. 2. Co to jest źródło historyczne? 3. Jakie znamy źródła historyczne? 4. Jak chronimy bezcenne źródła historyczne? 5. Różnorodne przekazy o życiu ludzi – dawniej i dziś.	<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik • zeszyt ćwiczeń • źródła historyczne, np. kronika szkoła 	<ul style="list-style-type: none"> • źródło historyczne • rodzaje źródeł historycznych • pojęcia: źródło historyczne, zabytek, archeologia, ekspozycja, muzeum, skansen • źródła pisane: listy, kroniki, pamiętniki • znaczenie archeologii w odkrywaniu i badaniu materialnych źródeł historycznych • muzeum i skansen jako miejsca gromadzenia i przechowywania pamiętek 	<u>8. Historia jako dzieje.</u> Uczeń: 3) podaje przykłady różnych źródeł historycznych i wyjaśnia, dlaczego należy je chronić.	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykład znanego mu muzeum • podaje przykłady źródeł historycznych • rozróżnia podział źródeł historycznych na materialne i niematerialne 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to jest źródło historyczne • wymienia przykłady źródeł pisanych (kronika, roczniki, pamiętniki) • wymienia przykłady źródeł materialnych (naczynia, broń, budowle) 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: rocznik, kronika • opisuje, czym zajmują się muzea, archiwa i skanseny • wyjaśnia, na czym polega praca historyka 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje źródeł historycznych przechowywanych w archiwach, muzeach i skansenach • podaje przykłady informacji, jakie możemy zdobyć korzystając ze źródeł historycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego zabytki i źródła historyczne należy chronić i zabezpieczać przed zniszczeniem • omawia znaczenie odkrycia grobowca Tutenchamona 	1	nie podaje przykładów źródeł historycznych • nie rozróżnia podziału źródeł historycznych na materialne i niematerialne
4. Do czego służy mapa? 1. O pewnym ważnym pytaniu. 2. Jak czytać	<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik • zeszyt ćwiczeń • mapa historyczna 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie mapy • kartografia • jak czytamy mapę i plan • rodzaje map • plan miejscowości 	<u>II. Analiza i interpretacja historyczna.</u> Uczeń odpowiada na proste	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje tytuł i legendę mapy • odczytuje proste informacje z mapy przy pomocy nauczyciela 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, do czego historykowi potrzebna jest mapa • wyjaśnia, co to jest legenda mapy 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia różnice pomiędzy mapą historyczną a mapą geograficzną • odczytuje proste informacje z mapy 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykładowe informacje, jakie historyk może wyczytać z mapy • wymienia ro- 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie posługuje się mapą historyczną 	1	<ul style="list-style-type: none"> • nie wskazuje tytułu i legendy mapy • nie odczytuje z mapy przy pomocy nauczyciela

Temat lekcji (rozdział w podręczniku)	Środki dydaktyczne	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Wymagania na ocenę dopuszczającą; uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną; uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą uczeń:	Wymagania na ocenę celującą; uczeń:	Liczba godzin	Wymagania na ocenę niedostateczną; uczeń
mapę? 3. Co widać na mapach i planach?	ryczna • mapa geograficzna • plan	wości, przebiegu wydarzenia • atlas historyczny	pytania postawione do tekstu źródłowego, planu, mapy, ilustracji.		• wyjaśnia, czym jest plan miasta lub jakiegoś wydarzenia • opisuje, czym zajmuje się kartograf		dzaje map – historyczna, polityczna, geograficzna • wyjaśnia pojęcie: kartografia			prostej Informacji
POWTÓRZENIE MATERIAŁU I SPRAWDZIAN WIAOMOŚCI – POZNAJĘ HISTORIĘ	• podręcznik • zeszyt ćwiczeń	1. O czym mówiam historia? 2. Co to jest czas i jak go mierzymy? 3. Źródła historyczne opowiadają nam o przeszłości. 4. Do czego służy mapa?	• jw.	• wyjaśnia, czym zajmuje się historia i na czym polega praca historyka • podaje przykłady nauk wspomagających historię • wyjaśnia, do czego służy oś czasu • wymienia co najmniej jedno muzeum • wskazuje tytuł i legendę mapy	• wyjaśnia pojęcia: tradycja, epoka, prehistoria, cywilizacja, • wyjaśnia różne znaczenia słowa historia • określa wiek na podstawie daty rocznej • wyjaśnia skróty: n.e. i p.n.e. • wymienia przykłady źródeł historycznych • odczytuje informacje z legendy mapy	• wyjaśnia pojęcia: wiek, tysiąclecie, rocznik, kronika • wyjaśnia, na czym polega praca historyka • wymienia nauki wspomagające historię • wymienia różnice między prehistorią i historią • prawidłowo umieszcza daty na osi czasu • odczytuje proste informacje z mapy • wyjaśnia, czym zajmują się muzea i skanseny	• wyjaśnia pojęcie: mit • posługuje się osią czasu • wyjaśnia, jakie znaczenia miały nierzeczywiste Chrystusa • wyjaśnia pojęcie: kartografia • wymienia co najmniej jedno znane muzeum i skansen	• wyjaśnia, dlaczego historię nazywamy nauką o życiu • uzasadnia, dlaczego zabijki i źródła historyczne należy chronić • samodzielnie posługuje się mapą historyczną	2	• nie wyjaśnia, czym zajmuje się historia i na czym polega praca historyka • nie podaje przykładów nauk wspomagających historię • nie wyjaśnia, do czego służy oś czasu • nie wymienia co najmniej jednego muzeum • nie wskazuje tytułu i legendy mapy
CZEŚĆ II. ŚWIAT WOKÓŁ NAS										
5. Kim jestem, czym się różnię od innych? 1. Co to jest osobowość i o czym nam mówi? 2. Nasze podobieństwo jest widoczne mimo różnic między nami. 3. Czego uczymy się od innych? 4. Tacy jeste-	• podręcznik • zeszyt ćwiczeń	• osobowość człowieka • cechy biologiczne, osobiste i społeczne każdego człowieka • tolerancja jako poszanowanie odmienności innych osób • odmienność i niepowtarzalność każdego człowieka • uprzejmość jako wzorzec zachowania będący przeja-	<u>1. Refleksja nad sobą i otoczeniem społecznym.</u> Uczeń: 1) wyjaśnia, w czym wyraża się odmienność każdego człowieka 2) podaje przykłady potrzeb człowieka 3) wyjaśnia, czym jest tole-	• wymienia cechy osobiste i społeczne człowieka • wymienia podstawowe potrzeby człowieka	• wyjaśnia, czym jest osobowość człowieka • rozróżnia cechy osobiste i społeczne człowieka	• porównuje siebie z innymi – wskazuje podobieństwa i różnice z grupą rówieśników • wyjaśnia, co znaczy, że osobowość człowieka jest niepowtarzalna • odróżnia dobro od zła	• wyjaśnia, co oznacza, że ludzie powinni być tolerancyjni wobec innych • wyjaśnia, czego uczymy się od innych • podaje przykłady pozytywnych i negatywnych zachowań	• wyjaśnia pojęcie savoir-vivre • tłumaczy, na czym polega różnica między tolerancją a obojętnością wobec drugiego człowieka	1	• nie wymienia cech osobistych i społecznych człowieka • nie wymienia podstawowych potrzeb człowieka

Temat lekcji (rozdział w podręczniku)	Środki dydaktyczne	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Wymagania na ocenę dopuszczającą; uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną; uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą uczeń:	Wymagania na ocenę celującą; uczeń:	Liczba godzin	Wymagania na ocenę niedostateczną; uczeń
śmy, czyli nasze cechy osobiste. 5. Każdy jest osobą.		wem szacunku dla innych	rancja; 4) podaje przykłady konfliktów między ludźmi.							
6. Społeczeństwo, rodzina, szkoła 1. Społeczeństwo. 2. Rodzina. 3. Nasze potrzeby. 4. Koledzy i przyjaciele. 5. W klasie i na szkolnym korytarzu. 6. Moje prawa.	• podręcznik • zeszyt ćwiczeń	• społeczeństwo, w którym żyjemy • rodzina i jej znaczenie w wychowaniu dzieci • prawa i obowiązki poszczególnych członków rodziny • rola rówieśników w rozwoju i poznawaniu świata • szkoła i jej znaczenie dla przekazywania wiedzy i wychowania dzieci • samorząd uczniowski i jego znaczenie w życiu szkoły • prawa dziecka, prawa i obowiązki ucznia • postępowanie sprawiedliwe, uprzejmość, tolerancja, sprawiedliwość • przyjaźń, wiedza, wartości	<u>1. Refleksja nad sobą i otoczeniem społecznym.</u> Uczeń: 2) podaje przykłady potrzeb człowieka 3) wyjaśnia znaczenie rodziny w życiu 5) charakteryzuje społeczność szkolną 6) podaje przykłady działań Samorządu uczniowskiego 7) tłumaczy, na czym polega postępowanie sprawiedliwe. <u>4. Państwo.</u> Uczeń: 4) omawia wybrane prawa dziecka <u>V. Współdziałanie w sprawach</u>	• wymienia prawa i obowiązki członków rodziny • podaje przykłady różnorodnych potrzeb człowieka • wymienia prawa dziecka i prawa ucznia • odróżnia postępowanie sprawiedliwe od niesprawiedliwego	• wyjaśnia pojęcie: społeczeństwo • wymienia zadania samorządu uczniowskiego • podaje przykłady zachowania rówieśników, które mogą mieć wpływ na zachowanie innych • podaje proste przykłady uprzejmości i tolerancji	• wyjaśnia, jakie wartości przekazuje nam szkoła • wyjaśnia, co oznacza, że rodzice są naszymi pierwszymi nauczycielami • podaje przykłady działalności samorządu uczniowskiego w szkole	• wyjaśnia, czym zajmuje się w szkole samorząd uczniowski i jaki ma wpływ na życie szkoły • odróżnia i charakteryzuje różne potrzeby człowieka • wymienia instytucje zajmujące się ochroną praw dziecka	• własnymi słowami przedstawia swoje miejsce w społeczeństwie, odpowiada na pytanie, jakie ma prawa i obowiązki (jako syn/córka, uczeń, obywatel) • wyjaśnia znaczenie zaspokajania podstawowych i wyższych potrzeb w życiu człowieka dla jego intelektualnego i emocjonalnego rozwoju	1	• nie wymienia praw i obowiązków członków rodziny • nie podaje przykładów potrzeb człowieka • nie wymienia praw dziecka i ucznia • nie odróżnia postępowania sprawiedliwego od niesprawiedliwego

Temat lekcji (rozdział w podręczniku)	Środki dydaktyczne	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Wymagania na ocenę dopuszczającą; uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną; uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą uczeń:	Wymagania na ocenę celującą; uczeń:	Liczba godzin	Wymagania na ocenę niedostateczną; uczeń
			publicznych. Uczeń współpracuje z innymi							
7. Skąd mój ród, moje korzenie? 1. Co kryją pamiątki rodzinne? 2. Opowieści prababci. 3. Drzewo genealogiczne obrazem historii naszego rodu. 4. Historia nazwiska.	<ul style="list-style-type: none"> podręcznik zeszyt ćwiczeń 	<ul style="list-style-type: none"> pamiątki rodzinne jako świadectwo naszej przeszłości opowieści rodzinne przekazywane ustnie przez dziadków drzewo genealogiczne – graficzne przedstawienie rodu i rodowodu genealogia jako nauka zajmująca się badaniem więzi rodzinnych pochozenie nazwisk kultywowanie tradycji 	<u>1. Refleksja nad sobą i otoczeniem.</u> Uczeń: 3) wyjaśnia znaczenie rodziny w życiu 4) wyraża opinię na temat kultywowania tradycji <u>I. Chronologia historia</u> Uczeń posługuje się podstawowymi określeniami czasu historycznego; <u>II. Analiza i interpretacja historia</u> Uczeń pozyskuje informacje z różnych źródeł	<ul style="list-style-type: none"> rysuje swój rodowód (najbliższej rodziny) 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady pamiątek rodzinnych wyjaśnia pojęcie: genealogia rozumie znaczenie pamiątek w kultywowaniu przeszłości 	<ul style="list-style-type: none"> podaje definicję pojęcia: genealogia wyjaśnia pojęcie: ród krótko omawia własnymi słowami, jaką wartość historyczną mają pamiątki rodzinne 	<ul style="list-style-type: none"> wie, skąd się wzięły nazwiska podaje, jakie informacje przydatne historykowi możemy uzyskać od dziadków rysuje uproszczone drzewo genealogiczne swojego rodu 	<ul style="list-style-type: none"> podaje pochodzenie nazwisk: Kowalski, Młynarski, Górski formułuje pytania, jakie można zadać świadkowi ważnego wydarzenia historycznego 	1	<ul style="list-style-type: none"> nie rysuje swojego rodowodu (najbliższej rodziny)
POWΤÓRZENIE MATERIAŁU I SPRAWDZIAN WIAĐOMOŚCI – ŚWIAT WOKÓŁ NAS	<ul style="list-style-type: none"> podręcznik zeszyt ćwiczeń 	5. Kim jestem, czym się różnię od innych? 6. Społeczeństwo, rodzina, szkoła. 7. Skąd mój ród, skąd moje korzenie?	<ul style="list-style-type: none"> iw. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy osobiste i społeczne człowieka wymienia podstawowe potrzeby człowieka wie, że istnieją prawa dziecka 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest osobowość człowieka odróżnia cechy osobiste od cech społecznych wyjaśnia pojęcie: społeczeństwo 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega niepowtarzalność każdego człowieka wyjaśnia pojęcia: genealogia, ród omawia wartość historyczną pamiątek rodzinnych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to jest tolerancja wyjaśnia, czym zajmuje się w szkole samorząd uczniowski wie, skąd się wzięły nazwiska 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega różnica między tolerancją a obojętnością wobec drugiego człowieka podaje pochodzenie 	2	<ul style="list-style-type: none"> nie wymienia cech osobistych i społecznych człowieka nie wymienia podstawowych potrzeb człowieka nie wie, że istnieją prawa dziecka

Temat lekcji (rozdział w podręczniku)	Środki dydaktyczne	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Wymagania na ocenę dopuszczającą; uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną; uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą uczeń:	Wymagania na ocenę celującą; uczeń:	Liczba godzin	Wymagania na ocenę niedostateczną; uczeń
				<ul style="list-style-type: none"> rysuje swój rodowód (najbliższej rodziny) 	<ul style="list-style-type: none"> wie, czym zajmuje się w szkole samorząd uczniowski podaje przykłady pamiątek rodzinnych 		<ul style="list-style-type: none"> skala rysuje uproszczone drzewo genealogiczne swojego rodu 	<ul style="list-style-type: none"> nazwisk: Kowalski, Młynarski, Górski 		<ul style="list-style-type: none"> nie rysuje swojego rodowodu (najbliższej rodziny)
CZĘŚĆ III. MOJA MAŁA OJCZYZNA, MÓJ KRAJ										
8. Legendy i historia mojego miasta i regionu 1. Miejsca i ludzie. 2. Mała ojczyzna. 3. Jak można opisać swoją małą ojczyznę? 4. Historia, historia... 5. Symbole lokalne. 6. Co powiedzieliby nam nasi przodkowie? 7. Tam, gdzie żyjemy i gdzie mieszkamy – regiony. 8. Co mówią ludzie?	<ul style="list-style-type: none"> podręcznik zeszyt ćwiczeń mapa najbliższej okolicy, miasta 	<ul style="list-style-type: none"> regiony Polski mała ojczyzna jako miejsce, w którym żyjemy legenda – opowieść zawierająca elementy fantastyczne zabytki – świadectwo historii danej miejscowości tradycja i obyczaje – wartości przekazywane z pokolenia na pokolenie różnorodność regionów historyczno-geograficznych w Polsce i ich charakterystyka gwara jako odmiana języka, którą posługuje się ludność danego regionu 	<u>2. „Mała Ojczyzna”</u> Uczeń: 1) opisuje swoją „małą Ojczyznę”, 2) zbiera informacje o formach upamiętnienia lokalnych postaci i wydarzeń 3) wskazuje na mapie miejscowości siedzibę władz lokalnych i na przykładach omawia zakres ich działań.	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie: legenda wskazuje na mapie region swojego zamieszkania i jego stolicę 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie i wymienia co najmniej trzy regiony Polski i podaje ich stolice wymienia legendy związane z początkiem państwa polskiego wyjaśnia, czym jest gwara podaje co najmniej trzy przykłady potraw regionalnych wymienia co najmniej dwa przykłady tańców regionalnych podaje przykłady gwary podaje przykłady informacji na temat zwyczajów i tradycji, jakie mogą nam przekazać nasi dziadkowie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie: mała ojczyzna podaje przykłady potraw regionalnych opowiada o swoim regionie jako o małej ojczyźnie podaje genezę symboli lokalnych wyjaśnia, skąd się wzięły herby podaje nazwę najbliższego muzeum regionalnego 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada o swoim regionie i przedstawia informacje dotyczące swojej miejscowości/regionu podaje przykłady gwary podaje genezę symboli lokalnych wyjaśnia, skąd się wzięły herby wymienia, jakie obyczaje i tradycje składają się na folklor 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada, co dla niego oznacza pojęcie małej ojczyzny i jakie miejsce uznaje za swoją małą ojczyznę 	1	<ul style="list-style-type: none"> nie wyjaśnia pojęcia: legenda nie wskazuje na mapie regionu swojego zamieszkania i jego stolicę
9. Polska – moja ojczyzna 1. Ojczyzna jest wspólna. 2. Tam, gdzie	<ul style="list-style-type: none"> podręcznik zeszyt ćwiczeń mapa 	<ul style="list-style-type: none"> Polska, nasza ojczyzna Polska i jej miejsce w Europie – położenie geograficzne, sąsiedzi mniejszości na- 	<u>3. Ojczyzna</u> Uczeń: 1) wymienia najważniejsze święta narodowe i symbole	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie i wymienia sąsiadów Polski wymienia polskie symbole narodowe wymienia pol- 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie ojczyzny wymienia co najmniej trzy mniejszości narodowe wymienia polskie święta na- 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pochodzenie polskich symboli narodowych wymienia mniejszości narodowe zamieszkujące Polskę 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega stołeczny charakter Warszawy wyjaśnia, dlaczego w wielu miejscowo- 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada o okolicznościach powstania polskiego hymnu narodowego 	1	<ul style="list-style-type: none"> nie wskazuje na mapie i nie wymienia sąsiadów Polski nie wymienia polskich symboli narodowych

Temat lekcji (rozdział w podręczniku)	Środki dydaktyczne	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Wymagania na ocenę dopuszczającą; uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną; uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą uczeń:	Wymagania na ocenę celującą; uczeń:	Liczba godzin	Wymagania na ocenę niedostateczną; uczeń
<p>żyjemy i gdzie mieszkamy.</p> <p>3. Stolica Polski.</p> <p>4. Nasze najważniejsze symbole.</p> <p>5. Hymn narodowy.</p>		<p>rodowe zamieszkujące Polskę</p> <ul style="list-style-type: none"> Warszawa jako stolica państwa i siedziba władz państwowych, sejm i senat symbole państwowe – flaga, godło, hymn państwowy święta państwowe 	<p>państwowe</p> <p>2) wskazuje na mapie i opisuje główne regiony Polski;</p> <p>3) wymienia mniejszości narodowe i etniczne żyjące w Polsce</p>	<p>skie święta narodowe</p>	<p>rodowe</p> <ul style="list-style-type: none"> wykonuje hymn Polski ; zna nazwisko autora słów podaje, gdzie znajdują się siedziby polskiego parlamentu i prezydenta 		<p>ściach znajduje się ulica Warszawska</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia dawne stolice Polski (Gniezno, Kraków) 			<ul style="list-style-type: none"> nie wymienia polskich święt narodowych
<p>POWTÓRZENIE MATERIAŁU I SPRAWDZIAN WIAOMOŚCI – MOJA MAŁA OJCZYŻNA, MÓJ KRAJ</p>	<ul style="list-style-type: none"> podręcznik zeszyt ćwiczeń 	<p>8. Legendy i historia mojego miasta i regionu.</p> <p>9. Polska – moja ojczyzna.</p>	<ul style="list-style-type: none"> jw. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia legendy związane z początkiem państwa polskiego wymienia co najmniej trzy regiony Polski wskazuje na mapie region, w którym mieszka wskazuje na mapie i wymienia sąsiadów Polski wymienia polskie symbole narodowe wymienia polskie święta narodowe 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie i wymienia co najmniej trzy regiony Polski i podaje ich stolice oraz przykłady potraw i tańców regionalnych wyjaśnia pojęcie legendy, gwary, ojczyzny wymienia co najmniej trzy mniejszości narodowe zamieszkujące Polskę wymienia polskie święta narodowe i podaje ich daty wykonuje hymn Polski, zna nazwisko autora słów wymienia mniejszości narodowe zamieszkujące Polskę 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie: mała ojczyzna podaje przykłady potraw regionalnych opowiada o swoim regionie, jako o małej ojczyźnie podaje genezę symboli lokalnych wyjaśnia, skąd się wzięły herby zna i wyjaśnia pochodzenie polskich symboli narodowych wymienia mniejszości narodowe zamieszkujące Polskę 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada o swoim regionie, jako o małej ojczyźnie przedstawia informacje dotyczące swojej miejscowości/regionu podaje przykłady gwar i wskazuje na mapie obszary, z których pochodzą podaje genezę symboli lokalnych wyjaśnia, skąd się wzięły herby wymienia, jakie obyczaje i tradycje składają się na folklor wyjaśnia, na czym polega stołeczny 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada, co dla niego oznacza pojęcie małej ojczyzny, jakie miejsce uznaje za swoją małą ojczyznę opowiada o okolicznościach powstania polskiego hymnu narodowego 	2	<ul style="list-style-type: none"> nie wymienia legend związanych z początkiem państwa polskiego nie wymienia co najmniej trzech regionów Polski nie wskazuje na mapie regionu, w którym mieszka nie wskazuje na mapie i nie wymienia sąsiadów Polski nie wymienia polskich symboli narodowych nie wymienia polskich święt

Temat lekcji (rozdział w podręczniku)	Środki dydaktyczne	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Wymagania na ocenę dopuszczającą; uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną; uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą uczeń:	Wymagania na ocenę celującą; uczeń:	Liczba godzin	Wymagania na ocenę niedostateczną; uczeń
					<ul style="list-style-type: none"> • podaje, gdzie znajdują się siedziby polskiego parlamentu i prezydenta 		<ul style="list-style-type: none"> • charakter Warszawy • wymienia dawne stolice Polski 			
CZĘŚĆ IV. OPOWIEŚCI O LUDZIACH, LEGENDACH I HISTORII										
10. Jak żyli nasi przodkowie – myśliwi i rolnicy 1. Nasi przodkowie. 2. Jak żyli? Co robili? 3. Od koczownika do rolnika, no i co z tego wynika.	<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik • zeszyt ćwiczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • ewolucja człowieka w prehistorii • życie codzienne ludzi pierwotnych • pierwsze narzędzia i broń • koczowniczy tryb życia • zmiana trybu życia z koczowniczego na osiadły • powstanie rolnictwa – odkrycie zasad uprawy zbóż i hodowli zwierząt • osiadły tryb życia 	<u>Temat spoza PP</u> I. Uczeń dostrzega związki teraźniejszości z przeszłością.	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zwierzęta udomowione przez człowieka • wymienia pierwsze narzędzia używane przez człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady narzędzi wytwarzanych przez ludzi pierwotnych • wyjaśnia, do czego służyły żarna • wymienia produkty, które stanowiły pożywienie człowieka pierwotnego • przedstawia zajęcia ludzi pierwotnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia łacińskie określenie homo sapiens • wyjaśnia, na czym polegało epokowe wydarzenie, jakim było opanowanie przez człowieka ognia • wyjaśnia, w jaki sposób człowiek wykorzystywał mięso, skórę i kości zabitych zwierząt 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada, jak przebiegała ewolucja człowieka, jak zmieniła się jego postawa i mózg 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje życie koczownicze z życiem osiadłym ludzi • wyjaśnia, dlaczego zmiana trybu życia ludzi z koczowniczego na rolniczy miała bardzo duże znaczenie dla rozwoju ludzkości 	1	<ul style="list-style-type: none"> • nie wymienia zwierząt udomowionych przez człowieka • nie wymienia Pierwszych narzędzi używanych przez człowieka
11. Biskupin – pradawna osada nad jeziorem 1. O tym, że każdy, kto umie patrzeć, może być odkrywcą. 2. Życie w grodzie nad jeziorem. 3. Co się stało z Biskupinem?	<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik • zeszyt ćwiczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • odkrycie osady w Biskupinie • wygląd osady warownej • życie codzienne i zajęcia mieszkańców Biskupina • Biskupin – jako jedno z najważniejszych odkryć archeologicznych w Polsce 	<u>Temat spoza PP</u> I. Uczeń dostrzega związki teraźniejszości z przeszłością.	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje na podstawie ilustracji wygląd osady w Biskupinie • wymienia co najmniej trzy informacje o Biskupinie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje Biskupin na mapie historycznej • wyjaśnia, czym się zajmowali mieszkańcy Biskupina • opisuje wygląd osady w Biskupinie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia okoliczności odkrycia osady w Biskupinie • określa epokę historyczną, w której żyli mieszkańcy Biskupina • umieszcza na osi czasu wiek, w którym powstała osada w Biskupinie 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie formułuje wypowiedź ustną na temat życia ludzi w Biskupinie • porównuje życie mieszkańców Biskupina i życia ludzi pierwotnych – wskazuje podobieństwa i różnice 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie pracy archeologów dla poznania przeszłości 	1	<ul style="list-style-type: none"> • nie opisuje na podstawie ilustracji wyglądu osady w Biskupinie • nie wymienia co najmniej trzech informacji o Biskupinie

Temat lekcji (rozdział w podręczniku)	Środki dydaktyczne	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Wymagania na ocenę dopuszczającą; uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną; uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą uczeń:	Wymagania na ocenę celującą; uczeń:	Liczba godzin	Wymagania na ocenę niedostateczną; uczeń
POWTÓRZENIE MATERIALU I SPRAWDZIAN WIAOMOŚCI – O PRAPRZODKACH I OSADZIE W BISKUPINIE	<ul style="list-style-type: none"> podręcznik zeszyt ćwiczeń 	<p>10. Jak żyli nasi praprzodkowie – myśliwi i rolnicy.</p> <p>11. Biskupin – pradawna osada nad jeziorem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> jw. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zwierzęta udomowione przez człowieka wymienia pierwsze narzędzia używane przez człowieka opisuje na podstawie ilustracji wygląd osady w Biskupinie wymienia co najmniej trzy informacje o Biskupinie 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady narzędzi wytwarzanych przez ludzi pierwotnych wyjaśnia, do czego służyły żarna wymienia produkty, które stanowiły pożywienie człowieka pierwotnego przedstawia zajęcia ludzi pierwotnych wskazuje Biskupin na mapie, opisuje jego wygląd, wymienia zajęcia mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia łacińskie określenie homo sapiens wyjaśnia czym było opanowanie przez człowieka ognia przedstawia okoliczności odkrycia osady w Biskupinie określa epokę historyczną, w której żyli mieszkańcy Biskupina umieszcza na osi czasu wiek powstania osady w Biskupinie 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada, jak przebiegała ewolucja człowieka, jak zmieniła się jego postawa i mózg amodzielnie formułuje wypowiedź ustną na temat życia ludzi w Biskupinie porównuje życie mieszkańców Biskupina i życie ludzi pierwotnych – wskazuje podobieństwa i różnice 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje życie koczownicze z życiem osiadłym ludzi wyjaśnia, dlaczego zmiana trybu życia ludzi z koczowniczego na rolniczy miała bardzo duże znaczenie dla rozwoju ludzkości omawia znaczenie pracy archeologów dla poznania przeszłości 	2	<ul style="list-style-type: none"> nie wymienia Zwierząt Udomowionych przez człowieka nie wymienia pierwszych narzędzi używanych przez człowieka nie opisuje na podstawie ilustracji wyglądu osady w Biskupinie nie wymienia co najmniej trzech informacji o Biskupinie
12. Legendy i historia, czyli opowieści o początkach państwa polskiego	<ul style="list-style-type: none"> podręcznik zeszyt ćwiczeń 	<ul style="list-style-type: none"> średniowieczni kronikarze cechy charakterystyczne legendy kto to jest kronikarz legendy o Lechu, Czechu i Rusie, o Popielu, o Piaście postacie legendarne – Lech, książę Popiel, Piast – a postacie historyczne – Mieszko I, Dobrawa skąd się wzięło godło Polski ród Piastów plemię Polan 	<p>10. Państwo polskie za Piastów.</p> <p>Uczeń:</p> <p>1) opowiada legendy o Piaście i Popielu oraz Lechu, Czechu i Rusie, a także rozpoznaje cechy charakterystyczne legendy;</p> <p>2) wskazuje na mapie Gniezno i państwo Mieszka I.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najstarszych kronikarzy – Galla Anonima, Wincentego Kadłubka i Jana Długosza wymienia legendy: o Lechu, Czechu i Rusie, o Popielu, o Piaście, o księciu Krakusie i smoku wawelskim 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie legendy opowiada legendy o Lechu, Czechu i Rusie, o Popielu, o Piaście, o księciu Krakusie i smoku wawelskim wskazuje na mapie Gniezno i Kraków 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę pomiędzy opisywanymi w kronikach postaciami legendarnymi a historycznymi 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje legend dla budowania tożsamości narodu polskiego oddziela fakty historyczne od legend samodzielnie wypowiada się na temat, czy legendy mogą być dla nas źródłem historycznym 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najstarszych polskich kronikarzy w porządku chronologicznym, wyjaśnia, kto według legendy dał początek dynastii piastowskiej podaje przykłady postaci legendarnych i historycznych 	1	<ul style="list-style-type: none"> nie wymienia najstarszych kronikarzy nie wymienia legendy: o Lechu, Czechu i Rusie, o Popielu, o Piaście, o księciu Krakusie i smoku wawelskim

Temat lekcji (rozdział w podręczniku)	Środki dydaktyczne	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Wymagania na ocenę dopuszczającą; uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną; uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą uczeń:	Wymagania na ocenę celującą; uczeń:	Liczba godzin	Wymagania na ocenę niedostateczną; uczeń
i smoku wawelskim.										
13. Mieszkańcy grodu i podgrodzia 1. Jak powstawały grody? 2. Gród ośrodkiem władzy książęcej. 3. Mieszkańcy podgrodzia.	<ul style="list-style-type: none"> podręcznik zeszyt ćwiczeń 	<ul style="list-style-type: none"> budowa grodów obronnych na ziemiach polskich gród ośrodkiem władzy książęcej życie codzienne mieszkańców grodu i podgrodzia wojowie i rzemieślnicy 	<u>10. Państwo polskie za Piastów.</u> Uczeń: 2) wskazuje na mapie Gniezno i państwo Mieszka I; 3) opisuje panowanie Mieszka I, umiejscawiając je w czasie i używając pojęć: plemię, gród, drużyna, książę.	<ul style="list-style-type: none"> opisuje na podstawie ilustracji wygląd grodu i podgrodzia 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na osi czasu, kiedy na ziemiach polskich budowano grody obronne wyjaśnia pojęcia: gród, podgrodzie, plemię wymienia mieszkańców grodu i podgrodzia wymienia towary, którymi handlowano na targach odbywających się w podgrodzia 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób wybierano miejsce do budowy grodu i jak zabezpieczano go przed wrogami wyjaśnia, kim byli panowie grodowi i kasztelanowie wyjaśnia, jaką funkcję pełniły podgrodzia 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady nazw osad średniowiecznych specjalizujących się w określonym rzemiośle opowiada o życiu codziennym mieszkańców podgrodzia wymienia władcę, który zjednoczył część plemion zamieszkujących ziemie polskie 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje gród jako ośrodek władzy książęcej wymienia główne grody zbudowane w czasach Mieszka I 	1	<ul style="list-style-type: none"> nie opisuje na podstawie ilustracji wyglądu grodu i podgrodzia
14. W średniowiecznym zamku – siedzibie seniora 1. Budowa zamku. 2. W siedzibie seniora i w jej pobliżu. 3. Od giermka do rycerza. 4. Rycerskie życie. 5. Rycerskie losy.	<ul style="list-style-type: none"> podręcznik zeszyt ćwiczeń 	<ul style="list-style-type: none"> zamki, ich wygląd na ziemiach polskich i ich mieszkańcy życie codzienne na zamku sposób rycerzem rycerskie życie najsłynniejszy polski rycerz – Zawisza Czarny jako wzór osobowy rycerza pojęcia: senior, rycerz, giermek, turniej rycerski, kodeks honorowy rycerza, herb 	<u>12. Rycerze.</u> Uczeń: 1) charakteryzuje zamki średniowieczne i jego mieszkańców; 2) opisuje charakterystyczne cechy wzoru osobowego średniowiecznego rycerza.	<ul style="list-style-type: none"> opisuje na podstawie ilustracji wygląd średniowiecznego zamku opowiada, kto mieszkał w zamku i jak wyglądało życie codzienne mieszkańców zamku i podzamcza opisuje na podstawie ilustracji wygląd rycerskiej zbroi 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, z jakiego materiału budowano zamki i co decydowało o wyborze miejsca budowy wyjaśnia pojęcia: fosa, podzamcze, senior, trubadur, paź, giermek, porównuje gród i zamek wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem i jakie powinien mieć cechy charakteru opowiada o Zawiszy Czarnym 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcję herbu rycerskiego opisuje przebieg turnieju rycerskiego wymienia zadania giermka wyjaśnia, co oznacza, że zamek był budowlą obronną i wymienia elementy obronne zamku (wieże, mury, baszty, fosę) opisuje przebieg pasowania na rycerza 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polegała działalność dyplomatyczna Zawiszy Czarnego omawia funkcję herbu rycerskiego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie historycznej Polski XIV wieku co najmniej trzy zamki średniowieczne 	1	<ul style="list-style-type: none"> nie opisuje na podstawie ilustracji wyglądu średniowiecznego zamku nie opowiada, kto mieszkał w zamku i jak wyglądało życie codzienne mieszkańców zamku i podzamcza nie opisuje na podstawie ilustracji wygląd rycerskiej zbroi
15. Życie mieszkań-	<ul style="list-style-type: none"> podręcznik 	<ul style="list-style-type: none"> życie codzienne mieszkań- 	<u>14. Chłopi.</u> Uczeń:	<ul style="list-style-type: none"> wymienia narzędzia i rośliny 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada, jak wyglądało życie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: danina, post, 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje życie na wsi 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polegał 	1	<ul style="list-style-type: none"> nie wymienia narzędzi i roślin stoso-

Temat lekcji (rozdział w podręczniku)	Środki dydaktyczne	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Wymagania na ocenę dopuszczającą; uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną; uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą uczeń:	Wymagania na ocenę celującą; uczeń:	Liczba godzin	Wymagania na ocenę niedostateczną; uczeń
ców wsi 1. W rytmie pór roku. 2. W chłopskiej chałupie. 3. Powinności wobec możnego pana.	• zeszyt • ćwiczeń	ców wsi średniowiecznej • powinności chłopów wobec możnego pana i wobec Kościoła • pojęcia: post, danina, dziesięcina • porównanie życia chłopca z życiem rycerza	1) opisuje warunki życia na wsi średniowiecznej; 2) porównuje życie chłopca z życiem rycerza.	stosowane w średniowieczu • wymienia zwierzęta hodowlane na wsi: bydło, kozy, owce, świnie • opisuje na podstawie ilustracji wygląd wsi średniowiecznej	codzienne na wsi średniowiecznej • wymienia zajęcia chłopów • wyjaśnia, do kogo należała ziemia uprawiana przez średniowiecznych chłopów • wymienia powinności chłopów wobec możnego pana i wobec Kościoła	dziesięcina	współcześnie i w średniowieczu – wskazuje podobieństwa i różnice	ścisły związek życia codziennego średniowiecznych chłopów z przyrodą i porami roku • porównuje życie chłopca i rycerza w średniowieczu • wyjaśnia, dlaczego chłopcy mieli najmniej praw spośród wszystkich stanów		wanych w średniowieczu • nie wymienia zwierząt hodowanych na wsi: bydło, kozy, owce, świnie • nie opisuje na podstawie ilustracji wyglądu wsi średniowiecznej
POWTÓRZENIE MATERIAŁU I SPRAWDZIAN WIA- DOMOŚCI – O LEGENDACH I HISTORII	• podręcznik • zeszyt • ćwiczeń	12. Legendy i historia, czyli opowieści o początkach państwa polskiego. 13. Mieszkańcy grodu i podgrodzia. 14. W średniowiecznym zamku – siedzibie seniora. 15. Życie mieszkańców wsi.	• jw.	• wymienia najstarszych kronikarzy – • wymienia główne polskie legendy • opisuje na podstawie ilustracji: wygląd grodu i podgrodzia, zamku,	• wyjaśnia pojęcie legendy i opowiada kilka z nich • wskazuje na mapie Gniezno i Kraków • wyjaśnia pojęcia: gród, podgrodzie, plemień, fosa, podzaczecze, senior, trubadur, paź, giermek, • wymienia mieszkańców grodu i podgrodzia	• wyjaśnia różnicę pomiędzy opisywanymi w kronikach postaciami legendarnymi • wyjaśnia, kim byli panowie grodowi i kasztelanowie • omawia funkcję herbu rycerskiego • opisuje przebieg turnieju rycerskiego • wymienia zadania giermka • opisuje przebieg pasowania na rycerza • wyjaśnia pojęcia: danina, post, dziesięcina	• omawia funkcje legend dla budowania tożsamości narodu • potrafi odzielić fakty historyczne od legend • podaje przykłady nazw osad średniowiecznych specjalizujących się w określonym rzemiośle • omawia funkcje herbu rycerskiego	• wie, kto według legendy, dał początek dynastii piastowskiej • podaje przykłady postaci legendarnych i historycznych • charakteryzuje gród, jako ośrodek władzy książęcej • rozumie, na czym polegał ścisły związek życia codziennego średniowiecznych chłopów z przyrodą i porami roku	2	• nie wymienia najstarszych kronikarzy • nie wymienia głównych legend polskich • nie opisuje na podstawie ilustracji: wygląd grodu i podgrodzia, zamku,
16. W służbie Bogu i ludzkości	• podręcznik • zeszyt • ćwiczeń	• główne zakony średniowiecza • zakon jako wspólnota	<u>11. Mnisi.</u> Uczeń: 1) opisuje klasztor	• wymienia główne zakony średniowiecza (benedyktyni, cy-	• wyjaśnia pojęcia: reguła zakonna, kaznodzieja, zakon,	• opisuje postać św. Franciszka • opowiada o głoszonej przez nie	• wyjaśnia genezę jasełek i przedstawień pasyj-	• na podstawie fragmentu tekstu źródłowego wymie-	1	• nie wymienia głównych zakonów średniowiecza • nie opisuje na podsta-

Temat lekcji (rozdział w podręczniku)	Środki dydaktyczne	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Wymagania na ocenę dopuszczającą; uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną; uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą uczeń:	Wymagania na ocenę celującą; uczeń:	Liczba godzin	Wymagania na ocenę niedostateczną; uczeń
1. Księża i zakonnicy. 2. Święty Franciszek – przyjaciel ludzi i zwierząt. 3. Życie codzienne w średniowiecznym klasztorze. 4. W pracowni średniowiecznego kronikarza.	czeń	<ul style="list-style-type: none"> • życie codzienne w średniowiecznym klasztorze • działalność średniowiecznych zakonów – pomoc ludziom, zakładanie szkół, pisanie i przepisywanie ksiąg • pojęcia: zakon, reguła, ubóstwo, benedyktyńska praca, inicjał, pergamin 	<p>średniowieczny i tryb życia mniichów, używając pojęć: zakon, reguła, ubóstwo;</p> <p>2) charakteryzuje postać świętego Franciszka z Asyżu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • stersi, franciszkanie, dominikanie) • opisuje na podstawie ilustracji wygląd średniowiecznego klasztoru 	<ul style="list-style-type: none"> • klasztor, pergamin, inicjał, miniatura • opowiada o kopiowaniu i pisaniu ksiąg w średniowieczu • wyjaśnia, dlaczego średniowieczne księgi były bardzo drogie 	<ul style="list-style-type: none"> • niego nauce • omawia życie codzienne średniowiecznych zakonników • wyjaśnia, dlaczego duchowni często byli doradcami, sekretarzami i wysłannikami dyplomatycznymi na dworach monarchów 	<ul style="list-style-type: none"> • nych • samodzielnie formułuje wypowiedź ustną na temat życia codziennego w zakonach średniowiecznych • stosuje pojęcia: reguła zakonna, kaznodzieja, zakon, klasztor, pergamin, inicjał 		<ul style="list-style-type: none"> • wie ilustracji wygląd średniowiecznego klasztoru 	
17. Średniowieczne kościoły i katedry 1. Budowle o grubych murach i małych oknach. 2. Strzeliste katedry. 3. Miejsca święte i pielgrzymki. 4. Co kryją podziemia średniowiecznych kościołów?	<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik • zeszyt ćwiczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • średniowieczne kościoły – styl romański i styl gotycki • wygląd kolegiaty w Tumie i katedry w Gdańsku • średniowieczne pielgrzymki do miejsc świętych • relikwie świętych • pojęcia: kościół, katedra, styl romański, witraż, fundator, pielgrzymka, relikwie, krypta 	<p>Temat spoza PP. II. Analiza i interpretacja historyczna. 8. Historia jako dzieje. Uczeń: 3) podaje przykłady różnych źródeł historycznych i wyjaśnia, dlaczego należy je chronić.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia na ilustracjach style architektury średniowiecznej – styl romański i gotycki 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie ilustracji omawia wygląd katedry romańskiej i katedry gotyckiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia co najmniej trzy różnice pomiędzy architekturą romańską a gotycką • wyjaśnia, dlaczego ludzie w średniowieczu odbywali pielgrzymki do miejsc świętych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na ilustracji: sklepienie krzyżowe, witraż, rozetę, portal • wyjaśnia pojęcia: fundator, krypta, relikwie • opisuje, co znajduje się w krypcie św. Leonarda w podziemiach katedry wawelskiej 	1	<ul style="list-style-type: none"> • nie odróżnia na ilustracjach stylów architektury średniowiecznej – styl romański i gotycki 	
18. W średniowiecznym mieście 1. Od osady do miasta. 2. Wśród ulic	<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik • zeszyt ćwiczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój miast na ziemiach polskich • cechy charakterystyczne miast średniowiecznych i ży- 	<p>13. Mieszczanie. Uczeń: 1) opisuje miasto średniowieczne,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie ilustracji omawia wygląd średniowiecznego miasta • podaje przykłady budynków 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, do czego służył pręgierz • opowiada, jak wyglądało życie codzienne w średniowiecz- 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zróżnicowanie mieszkańców średniowiecznego miasta • wyjaśnia pojęcia: cech, burmistrz, rajca, rada miej- 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pochodzenie miast z dawnych podgrodzi • omawia zajęcia rzemieśl- 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje wygląd miast współczesnych do miast średniowiecznych – wska- 	1	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie ilustracji nie omawia wyglądu średniowiecznego miasta • nie podaje przykładów budynków miejskich (ka-

Temat lekcji (rozdział w podręczniku)	Środki dydaktyczne	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Wymagania na ocenę dopuszczającą; uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną; uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą uczeń:	Wymagania na ocenę celującą; uczeń:	Liczba godzin	Wymagania na ocenę niedostateczną; uczeń
średniowiecznego miasta. 3. Kto posiadał miasto, a kto nim zarządzał? 4. Kupcy i rzemieślnicy. 5. Od zamożnego kupca do wędrownego grajaka. 6. Życie w średniowiecznym mieście.		cie ich mieszkańców • patrycjat, pospólstwo, plebs, kupcy i rzemieślnicy • rada miejska jako organ samorządu miejskiego • pojęcia: mury miejskie, rynek, barbakan, ratusz, kupcy, rzemieślnicy, warsztat, cech, plebs, rada miejska, burmistrz	używając pojęć: kupiec, rzemieślnik, cech, burmistrz, samorząd miejski, rynek, mury miejskie; 2) porównuje warunki życia w mieście średniowiecznym i współczesnym.	miejskich (kamienice, ratusz, kościół parafialny)	nym mieście • wyjaśnia pochodzenie miast z dawnych podgrodzi • wymienia zajęcia rzemieślników mieszkających w mieście średniowiecznym • wyjaśnia, kto był właścicielem średniowiecznych miast	ska, pospólstwo, plebs, patrycjat • wyjaśnia, kto nadawał miastom prawa miejskie	ników mieszkających w mieście średniowiecznym • podaje przykłady nazw ulic, które wywodzą się od mieszkających tam rzemieślników	zuje podobieństwa i różnice		mienie, ratusz, kościół parafialny
POWTÓRZENIE MATERIAŁU I SPRAWDZIAN WIAOMOŚCI – O ŚREDNIOWIECZNYCH KLASZTORACH, KOŚCIOŁACH I MIASTACH	• podręcznik • zeszyt ćwiczeń	16. W służbie Bogu i ludziom. 17. Średniowieczne kościoły i katedry. 18. W średniowiecznym mieście.	• jw.	• wymienia główne zakony średniowiecza • na podstawie ilustracji omawia wygląd średniowiecznego klasztoru • odróżnia na ilustracjach style architektury średniowiecznej • na podstawie ilustracji omawia wygląd średniowiecznego miasta	• wyjaśnia pojęcia: reguła zakonna, kaznodzieja, zakon, klasztor, pergamin, inicjał, miniatura • opowiada o kopiowaniu i pisaniu ksiąg w średniowieczu • na podstawie ilustracji omawia wygląd budowli romańskiej i gotyckiej • opowiada, jak wyglądało życie codzienne w średniowiecznym mieście • wymienia zajęcia rzemieślników mieszkających w średniowiecznym mieście	• opisuje postać św. Franciszka • omawia życie codzienne średniowiecznych zakonników • wymienia co najmniej trzy różnice między architekturą romańską a gotycką • omawia zróżnicowanie społeczne mieszkańców średniowiecznego miasta • wyjaśnia pojęcia: cech, burmistrz, rajca, rada miejska • wyjaśnia, kto nadawał miastom prawa miejskie	• wyjaśnia genezę jasełek i przedstawił pasyjnych • stosuje pojęcia: reguła zakonna, kaznodzieja, zakon, klasztor, pergamin, inicjał • wskazuje na ilustracji: sklepienie krzyżowe, witraż, rozetę • wyjaśnia pojęcia: fundator, krypta, relikwie • omawia zajęcia rzemieślników mieszkających w średniowiecznym	• na podstawie fragmentu tekstu źródłowego wymienia zasady postępowania franciszkanów • wyjaśnia określenie „benedyktyńska praca” • na podstawie tekstu źródłowego omawia udział szlachty i ludu w budowaniu średniowiecznych kościołów • porównuje wygląd miast współczesnych do miast średniowiecz-	2	• nie wymienia głównych zakonów średniowiecza • na podstawie ilustracji nie omawia wyglądu średniowiecznego klasztoru • nie odróżnia na ilustracjach stylów architektury średniowiecznej • na podstawie ilustracji nie omawia wyglądu średniowiecznego miasta

Temat lekcji (rozdział w podręczniku)	Środki dydaktyczne	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Wymagania na ocenę dopuszczającą; uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną; uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą uczeń:	Wymagania na ocenę celującą; uczeń:	Liczba godzin	Wymagania na ocenę niedostateczną; uczeń
					ście • wyjaśnia, kto był właścicielem średniowiecznych miast		mieście	nych – wskazuje podobieństwa i różnice		
19. W pracowni mistrza Stwosza 1. Z Norymbergi do Krakowa. 2. W warsztacie rzeźbiarza. 3. Niezwykły ołtarz kościoła Mariackiego.	• podręcznik • zeszyt ćwiczeń	• Wit Stwosz – średniowieczny artysta • ołtarz w kościele Mariackim jako średniowieczne dzieło sztuki • pojęcia: rzeźmieśnik, pracownia, detal, ołtarz	<u>III. Tworzenie narracji historycznej.</u> <u>3. Mieszczanie.</u> Uczeń: 1) opisuje miasto średniowieczne, 2) porównuje warunki życia w mieście średniowiecznym i współczesnym.	• wyjaśnia, kim był Wit Stwosz • na podstawie ilustracji opisuje wygląd ołtarza Wita Stwosza	• opowiada, jak powstał ołtarz mariacki	• umieszcza na linii chronologicznej wiek XV i daty panowania Kazimierza Jagiellończyka • wyjaśnia pojęcia: detal, pracownia, rzeźmieśnik, artysta	• opowiada, jak powstał ołtarz Wita Stwosza • wyjaśnia, kto był jego fundatorem • opisuje własnymi słowami fragment książki: Historia żółtej ciżemki przedstawiony w podręczniku	• wyjaśnia, jakie informacje o życiu mieszkańców średniowiecznego Krakowa można odnaleźć w ołtarzu Wita Stwosza	1	• nie wyjaśnia, kim był Wit Stwosz • na podstawie ilustracji nie opisuje wyglądu ołtarza Wita Stwosza
20. Dzieło mistrza Długosza 1. Zamłowanie do wiedzy. 2. W służbie królowi. 3. Jan Długosz – wychowawca synów królewskich. 4. Pierwszy polski historyk.	• podręcznik • zeszyt ćwiczeń	• Jan Długosz – historyk, dyplomata i wychowawca synów królewskich • Jan Długosz jako dziejopis – autor kroniki opisującej dzieje Polski	<u>Temat spoza PP.</u> <u>III. Tworzenie narracji historycznej.</u> Uczeń tworzy krótką wypowiedź o postaci i wydarzeniu historycznym, posługując się pożądanymi pojęciami.	• wyjaśnia, kim był Jan Długosz i czym się zajmował	• wymienia co najmniej dwóch synów Kazimierza Jagiellończyka, późniejszych królów Polski • wyjaśnia pojęcia: historyk, kronikarz dziejopis, dyplomata, wychowawca • umieszcza na osi czasu wiek, w którym żył Jan Długosz	• opisuje sposób wychowania na dworze królewskim • wyjaśnia, na czym polegała działalność dyplomatyczna Jana Długosza	• wyjaśnia, dlaczego Jan Długosz uznawany jest za pierwszego polskiego historyka	• na podstawie tekstu źródłowego i wiedzy pozapodrecznikowej wyjaśnia, dlaczego Jan Długosz podjął się spisania dziejów polskich	1	• nie wyjaśnia, kim był Jan Długosz i czym się zajmował
21. Mikołaj Kopernik – ten, który poruszył Ziemię 1. Uczony	• podręcznik • zeszyt ćwiczeń	• Mikołaj Kopernik – ksiądz, lekarz, prawnik, ekonomista i astronom • dzieło Mikołaja	<u>16. Mikołaj Kopernik i jego odkrycie.</u> Uczeń: 1) opowiada	• wyjaśnia, kim był Mikołaj Kopernik i jakimi dziedzinami nauki się zajmował	• wymienia dziedziny nauki, którymi zajmował się Mikołaj Kopernik • wymienia mia-	• wyjaśnia powiedzenie: „Wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię”	• opisuje znaczenie Akademii Krakowskiej dla rozwoju polskiej nauki	• odróżnia pojęcia: astrolog i astronom	1	• nie wyjaśnia, kim był Mikołaj Kopernik i jakimi dziedzinami nauki się zajmował

Temat lekcji (rozdział w podręczniku)	Środki dydaktyczne	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Wymagania na ocenę dopuszczającą; uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną; uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą uczeń:	Wymagania na ocenę celującą; uczeń:	Liczba godzin	Wymagania na ocenę niedostateczną; uczeń
książka Kopernik. 2. Zarządca dóbr kościelnych i obrońca zamków. 3. Kopernik i jego wielkie odkrycie.		Kopernik O obrotach sfer niebieskich • Kopernik – absolwent Akademii Krakowskiej	o życiu Mikołaja Kopernika 2) opisuje i umieszcza w czasie odkrycie uczonego		sta, szkoły i uniwersytety, w których uczył się i studiował • wyjaśnia pojęcia: uczonego, astronom, astronomia,		• wyjaśnia i podkreśla znaczenie odkrycia Mikołaja Kopernika dla rozwoju nauki			
POWTÓRZENIE MATERIAŁU I SPRAWDZIAN WIADEMOMOŚCI – O ŚREDNIO-WIECZNYCH KRONIKARZACH, ARTYSTACH I UCZONYCH	• podręcznik • zeszyt • ćwiczeń	19. W pracowni mistrza Stwosza. 20. Dzieło mistrza Długosza. 21. Mikołaj Kopernik – ten, który poruszył Ziemię.	• jw.	• wyjaśnia, kim był Wit Stwosz • na podstawie ilustracji opisuje wygląd ołtarza Wita Stwosza • wyjaśnia, kim był Jan Długosz i czym się zajmował • wyjaśnia, kim był Mikołaj Kopernik i jakimi dziedzinami nauki się zajmował	• opowiada, jak powstawał ołtarz mariacki • wyjaśnia pojęcia: historyk, kronikarz, dziejopis, dyplomata, wychowawca, uczonego, • umieszcza na osi czasu wiek, w którym żył Jan Długosz • wymienia miasta, szkoły i uniwersytety, w których uczył się i studiował Mikołaj Kopernik	• umieszcza na linii chronologicznej lata panowania Kazimierza Jagiellończyka • opisuje sposób wychowania na dworze królewskim • wyjaśnia, na czym polegała działalność dyplomatyczna Jana Długosza • wyjaśnia powieźdzenie: „Wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię”	• opowiada, jak powstawał ołtarz Wita Stwosza i kto był jego fundatorem • opisuje znaczenie Akademii Krakowskiej dla rozwoju polskiej nauki • wyjaśnia i podkreśla znaczenie odkrycia Mikołaja Kopernika dla rozwoju nauki	• wyjaśnia, jakie informacje można odnaleźć w ołtarzu Wita Stwosza • wyjaśnia, dlaczego Jan Długosz podjął się spisania dziejów polskich • odróżnia pojęcia: astrolog i astronom	2	• nie wyjaśnia, kim był Wit Stwosz • na podstawie ilustracji nie opisuje wyglądu ołtarza Wita Stwosza • nie wyjaśnia, kim był Jan Długosz i czym się zajmował • nie wyjaśnia, kim był Mikołaj Kopernik i jakimi dziedzinami nauki się zajmował
22. W szlacheckim dworze i w pałacu magnackim	• podręcznik • zeszyt • ćwiczeń	• szlachta polska i jej przywileje • życie codzienne w szlacheckim dworze • folwark szlachecki i obowiązki pracujących tam chłopów • różnicowanie stanu szlacheckiego • pojęcia: przywileje, dwór szlachecki, pospolite	19. Polski szlachcic. Uczeń: 1) charakteryzuje obowiązki szlachcica wobec państwa, używając pojęć: sejm, sejmik, pospolite ruszenie; 2) opisuje	• na podstawie ilustracji porównuje strój szlachecki i magnacki • na podstawie ilustracji porównuje wygląd dworu szlacheckiego i pałacu magnackiego	• zaznacza na osi chronologicznej wieki: XVI i XVII • wyjaśnia pojęcia: przywileje, pospolite ruszenie, szlachta, czeladź, magnateria • wyjaśnia, jakie obowiązki i przywileje miała szlachta • wymienia, kto pracował w go-	• wyjaśnia, czym szlachta wyróżniała się spośród innych stanów • wyjaśnia, czym różniła się magnateria od szlachty • opowiada, jak wyglądało życie codzienne w folwarku szlacheckim	• formułuje wypowiedź ustną na temat różnorodności stanu szlacheckiego • omawia znaczenie magnaterii w życiu politycznym i kulturalnym Rzeczypospolitej	• wyjaśnia, z jakiej grupy społeczeństwa średniowiecznego wyłoniła się szlachta • zbiera z różnych źródeł informacje na temat polskiej magnaterii – wymienia najbardziej znane rody magnackie	1	• na podstawie ilustracji nie porównuje stroju szlacheckiego i magnackiego • na podstawie ilustracji nie porównuje wyglądu dworu szlacheckiego i pałacu magnackiego

Temat lekcji (rozdział w podręczniku)	Środki dydaktyczne	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Wymagania na ocenę dopuszczającą; uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną; uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą uczeń:	Wymagania na ocenę celującą; uczeń:	Liczba godzin	Wymagania na ocenę niedostateczną; uczeń
cica do magnata. 5. W siedzibie magnata. 6. W chłopskiej zagrodzie.		te ruszenie, czeladź, magnat, możnowładca, chłopska zagroda, pańszczyzna	działalność gospodarczą polskiej szlachty, używając pojęć: folwark, pańszczyzna.		spodarstwach należących do szlachty			w Rzeczypospolitej XVII wieku		
23. W Łazienkach Królewskich 1. W kręgu nauki i sztuki. 2. W komnatach i apartamentach królewskich. 3. Szkoła dla patriotów. 4. Pierwsze ministerstwo oświaty. 5. Miasto z obrazów.	• podręcznik • zeszyt ćwiczeń	• Stanisław August Poniatowski – mecenas nauki i sztuki • utworzenie Szkoły Rycerskiej i KEN • Warszawa XVIII wieku w obrazach B. Bellotta, • obiady czwartkowe i ich uczestnicy • przebudowa Zamku Królewskiego i budowa Łazienek Królewskich	<u>22. Upadek i Rzeczypospolitej.</u> Uczeń: 1) podaje przykłady naprawy państwa polskiego za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego.	• na podstawie ilustracji omawia wygląd Łazienek Królewskich	• wymienia zaślubi króla S.A Poniatowskiego dla rozwoju kultury i nauki polskiej • wyjaśnia, czym były obiady czwartkowe i kto był na nie zapraszany • wyjaśnia, kim byli I. Krasicki, G. Piramowicz, B. Bellotto, • umieszcza na osi czasu wiek XVIII i jego drugą połowę – czas panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego	• wyjaśnia znaczenie założenia Szkoły Rycerskiej i utworzenia KEN dla rozwoju szkolnictwa w Polsce • opowiada, jak wyglądało życie codzienne w osiemnastowiecznej Warszawie • wymienia postacie Ignacego Krasickiego, Grzegorza Piramowicza, Bernarda Bellotta oraz opisuje ich dokonania	• opowiada o rozwoju kultury polskiej w czasach panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego	• na podstawie obrazów Bernarda Bellotta (Canaletta) opisuje życie codzienne w Warszawie XVIII wieku	1	• na podstawie ilustracji nie omawia wyglądu Łazienek Królewskich
24. Koleją w XIX wiek 1. Od lampy naftowej do żarówki. 2. Para, węgiel i żelazo 3. Parowóz Stephensa. 4. Zmieniają się miasta.	• podręcznik • zeszyt ćwiczeń	• XIX wiek – wiekiem wynalazków • wiek pary, węgiel i żelazo • życie codzienne w XIX-wiecznym mieście • powstanie fabryk – rozwój przemysłowienia	<u>25. Miasto przemysłowe.</u> Uczeń: 1) opowiada o rozwoju uprzemysłowienia w XIX wieku, używając pojęć: maszyna pa-	• na podstawie ilustracji opisuje wygląd i życie codzienne w dziewiętnastowiecznym mieście • wymienia wynalazki XIX wieku, jakich używamy do dzisiaj (np. żarówka, rower, aparat fotogra-	• podaje przykłady udogodnień miejskich wprowadzonych w XIX wieku i wymienia wynalazki i osiągnięcia • opowiada, kim byli Ignacy Łukasiewicz, William Murdock, Tomasz Edison	• porównuje życie ludzi w XIX wieku i we wcześniejszych epokach • omawia znaczenie wynalezienia parowozu	• omawia genezę powstania fabryk i nowej klasy społecznej – robotników • opisuje zmiany w sposobach podróżowania w XIX wieku	• omawia wpływ wynalazków na poprawę jakości życia ludzi w XIX wieku	1	• na podstawie ilustracji nie opisuje wyglądu i życia codzienne w XIX-wiecznym mieście • nie wymienia wynalazków XIX wieku, jakich używamy do dzisiaj (np. żarówka, rower, aparat fotograficzny)

Temat lekcji (rozdział w podręczniku)	Środki dydaktyczne	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Wymagania na ocenę dopuszczającą; uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną; uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą; uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą uczeń:	Wymagania na ocenę celującą; uczeń:	Liczba godzin	Wymagania na ocenę niedostateczną; uczeń
5. Powstają fabryki. 6. Zmienia się życie ludzi.		<ul style="list-style-type: none"> zmiany w życiu codziennym społeczeństwa – nowe sposoby spędzania wolnego czasu 	rowa, kolej żelazna, statek parowy, silnik elektryczny, telegraf, fabryka.	ficzny)	<ul style="list-style-type: none"> omawia, jak zmieniło się życie codzienne ludzi w XIX i na początku XX wieku 					
POWTÓRZENIE MATERIAŁU I SPRAWDZIAN WIA- DOMOŚCI – O SZLACHECKIM DWORZE, KRÓLEWSKIM PAŁACU I WIELKICH WYNA- LAZKACH	<ul style="list-style-type: none"> podręcznik zeszyt ćwiczeń 	22. W szlacheckim dworze i w pałacu magnackim. 23. W Łazienkach Królewskich. 24. Koleją w XIX wiek.	jw.	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie ilustracji porównuje strój szlachecki i magnacki oraz dwór i pałac omawia wygląd Łazienek Królewskich wymienia postacie I. Krasickiego, B. Bellotta i G. Piramowicza, wymienia wynalazki XIX wieku i omawia zmiany w XIX wieku 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: przywileje, pospolite ruszenie, szlachta, czeladź, magnateria opisuje obowiązki i przywileje szlachty wymienia zastugi króla dla rozwoju kultury i nauki polskiej wyjaśnia, czym były obiady czwartkowe 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym szlachta i magnateria wyróżniały się spośród innych stanów wyjaśnia znaczenie założenia Szkoły Rycerskiej i KEN opowiada, jak wyglądało życie codzienne w XVIII-wiecznej porównuje życie ludzi w XIX wieku i we wcześniejszych epokach 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada o różnorodności stanu szlachty omawia znacznie magnaterii opowiada o rozwoju kultury polskiej w czasach króla Poniatowskiego omawia genezę powstania fabryk 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, z jakiej grupy społeczeństwa średnio-wiecznego wyłoniła się szlachta na podstawie obrazów B. Bellotta, opisuje życie codzienne w Warszawie w XVIII wieku omawia wpływ wynalazków na poprawę jakości życia 	2	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie ilustracji nie porównuje stroju szlacheckiego i magnackiego oraz dworu i pałacu omawia wygląd Łazienek Królewskich wymienia postacie I. Krasickiego, B. Bellotta i G. Piramowicza wymienia wynalazki XIX wieku i omawia zmiany, jakie dokonały się w XIX wieku w życiu mieszkańców miast